

Nota van Antwoord zienswijzen wijziging
winningsplan Opeinde

<i>1</i>			<i>Planmatig beheer</i>
1a	0002	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat er vanuit kleinere winningslocaties verzoeken tot de minister komen om meer gas te gaan winnen. Zo ook uit de woonomgeving van de indiener. Hier is indiener tegen. Indiener stelt dat dat er andere technieken moeten worden toegepast om de laatste procenten uit het veld te krijgen, niemand de gevolgen goed kan overzien en de risico's niet in verhouding zijn tot de opbrengst van deze laatste procenten. Indiener verzoekt dan ook om geen nieuwe vergunning af te geven aan Vermilion. Indiener zit niet te wachten op de extra risico's van bodemdaling, scheuren in woningen, verzakkingen en bevingen. Het lijkt indiener niet logisch dat de gaswinning in Groningen teruggebracht wordt en hier vervolgens verder opengedraaid wordt.</p>
		Antwoord	<p>De minister heeft in zijn brief (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 457) van 29 maart 2018 aangegeven dat de gaswinning in Groningen op termijn wordt beëindigd. Deze brief is niet van invloed op de besluitvorming over gaswinning uit kleine velden als het gasveld Opeinde. In zijn brief (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469) van 30 mei 2018 heeft de minister aangegeven dat de prioriteit ligt bij een zo snel mogelijke transitie naar duurzame energie. Zolang dat nodig is om tegemoet te komen aan de (afnemende) Nederlandse aardgasvraag, wil het kabinet het aardgas uit de kleine velden winnen, waar en voor zover dit veilig kan. Hoewel voor de gaswinning uit de kleine velden omwonenden en decentrale overheden vaak aangeven te vrezen voor "Groningse taferelen", zijn deze hier niet te verwachten. De effecten van de gaswinning uit de kleine velden (bodemdaling en bodemtrilling) zijn wezenlijk anders en vele malen minder ernstig dan die bij de gaswinning uit het Groningenveld.</p> <p>Zoals Vermilion zelf al stelt in het winningsplan (pagina 28) worden andere technieken niet verwacht, omdat de doorlatendheid van het gesteente voldoende is. Wanneer Vermilion voornemens is andere technieken (zoals fracken) toe te passen in het gasveld Opeinde, dan kan de gaswinning niet worden voortgezet op basis van dit winningsplan. Over die technieken zal dan opnieuw besluitvorming dienen plaats te vinden. Hiervoor zal dan dus wederom advies worden ingewonnen bij o.a. SodM, de Tcbb, de decentrale overheden, waarbij het burgerperspectief nadrukkelijk zal worden meegenomen.</p> <p>De minister toetst een winningsplan op onder andere de veiligheid voor burgers en infrastructurele werken door de gevolgen van bodemdaling en bodemtrillingen te onderzoeken. Hierbij wordt altijd het maximale effect getoetst (verwachting plus de onzekerheid). De minister concludeert, op basis van het advies van SodM en TNO, dat de kans op schade beperkt is en dat geen extra voorwaarden worden voorgesteld door de adviseurs.</p>
1b	0005, 0007, 0008	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat in ongeveer 30 jaren er 3 miljard m³ gas is gewonnen, maar dat er voor de laatste 1% nog 10 jaren nodig zijn. De verhoudingen zijn hier zoek. Vermilion dient dit toe te</p>

			lichten. Vermilion moet veel concreter worden over welke gaswinningsmethodieken toegepast gaan worden. Ook de te verwachten overlast, geluid, verkeer etc. dient aangegeven te worden. <u>Hydraulische stimulatie met zeer giftige stoffen dient uitgesloten te worden.</u>
		Antwoord	<p>Sinds 1975 wordt er gas gewonnen uit het Opeinde voorkomen. De productiesnelheid van het gasvoorkomen verandert naarmate er meer gas uit het veld is gewonnen. Door afnemende druk in het reservoir stroomt het resterende gas minder snel toe. Daardoor duurt het aan het einde van de productie langer om een gas uit het veld te winnen.</p> <p>Zoals Vermilion zelf al stelt in het winningsplan (pagina 28) wordt hydraulische stimulatie van het reservoir niet verwacht, omdat de doorlatendheid van het gesteente voldoende is. Wanneer Vermilion voornemens is zuur- en/of hydraulische stimulatie toe te passen in het gasveld Opeinde, dan kan de gaswinning niet worden voortgezet op basis van dit winningsplan. Over deze technieken zal dan opnieuw besluitvorming dienen plaats te vinden. Hiervoor zal dan dus wederom advies worden ingewonnen bij o.a. SodM, de Tcbb, de decentrale overheden, waarbij het burgerperspectief nadrukkelijk zal worden meegenomen.</p>
1c	0011	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat het gasveld Tietjerk onderdeel is van het winningsplan. Ten noorden, noordoosten en oosten van de rechte lijn gaat het gasveld onder de naam Tietjerk verder. Op papier heeft het winningsplan een scherpe scheiding. Maar in de werkelijkheid zullen de velden niet zo strikt gescheiden zijn. Op de kaarten op nlog.nl wordt dit dan ook als één gebied ingekleurd. Indiener merkt op dat in een ander instemmingsbesluit (Opeinde-Zuid en Middelburen) staat dat 'de behandeling van de wijziging van het winningsplan Tietjerk zich in een ander stadium bevindt. Hieruit maakt indiener op dat men ook met dit deel van het veld bezig is. Deze informatie staat niet in het winningsplan Opeinde, terwijl dit voor inwoners van Rottevalle wel van belang is. Indiener loopt in Rottevalle extra risico en dit is onvoldoende onderzocht. Dit extra risico druist in tegen de recente beloftes hierover door de overheid inzake winningsbeleid en risico's.</p>
		Antwoord	<p>Dit instemmingsbesluit heeft enkel betrekking op het voorkomen Opeinde (aangeboord vanuit de putten Opeinde 1, Opeinde 2, Opeinde 4 en Opeinde 7). Het nabijgelegen veld Tietjerksteradeel maakt geen onderdeel uit van het winningsplan Opeinde.</p> <p>Om de effecten van het Tietjerksteradeel gasveld te beoordelen heeft TNO een prognose gemaakt van de totale bodemdaling door gaswinning Opeinde en omliggende velden. De bodemdaling veroorzaakt door de gaswinning in het gebied rondom het Opeinde gasveld wordt voor het grootste deel veroorzaakt door het Tietjerksteradeel gasveld. Het overgrote deel van de bodemdaling veroorzaakt door gaswinning in het Tietjerksteradeel veld heeft al plaatsgevonden. De eventuele extra nog optredende bodemdaling in het Opeinde invloedgebied door de gaswinning in Tietjerksteradeel veld is minimaal.</p>

			De procedure met betrekking tot het gewijzigde winningsplan Tietjerk betreft een aanpassing van de verwachte duur van de gasproductie uit de gasvoorkomens Tietjerksteradeel-Vlieland en Tietjerksteradeel-Rotliegend om de reeds vergunde volumes te produceren. Ook voor deze wijzigingen bevat het winningsplan een bodemdalingsprognose en een seismisch risico analyse, welke beoordeeld is door SodM. De minister heeft op 21 februari 2018 ingestemd met het winningsplan Tietjerk. Het winningsplan Tietjerk en het instemmingsbesluit zijn te raadplegen via https://www.nlog.nl/nlog/requestData/nlogp/olqField/metaData.jsp?type=FIELD&id=TID .
1d	0011	Zienswijze	Indiener stelt dat de in het winningsplan genoemde minimale en maximale opbrengstverwachtingen zo ver uiteen liggen dat men niet kan spreken van een gedegen onderzoek. Dit lijkt meer een slag in de lucht dan een gedegen onderzoek, waardoor een betrouwbare inschatting van de risico's ook niet gedaan kan worden.
		Antwoord	De minister neemt aan dat indiener doelt op de productieverwachtingen. Bij gaswinning kent de productieverwachting onzekerheden. Onduidelijk is hoe lang de bestaande putten economisch verantwoord door produceren en wat de hoeveelheid gas is die daadwerkelijk nog gewonnen kan worden. Onzekerheden nemen af door monitoring van het gedrag van het gasvoorkomen naarmate er meer geproduceerd wordt en nieuwe putgegevens beschikbaar komen. Ondanks dat er inmiddels redelijk veel data bekend zijn van het voorkomen blijven er onzekerheden. Bij het inschatten van risico's is uitgegaan van de hoge schatting voor de te verwachten hoeveelheden.
1e	0012	Zienswijze	Indiener stelt dat in Groningen de effecten op de bodembeweging ook met name zijn ontstaan toen de gasbronnen al bijna leeg waren. Indiener wil dan ook vragen of de minister wil heroverwegen of de winning van deze kleine hoeveelheden zinvol is en de risico's opwegen tegen de zeer beperkte opbrengsten en onrust/zorgen bij de bewoners van deze gebieden.
		Antwoord	Het Groningerveld is uniek. Hoewel voor de gaswinning uit de kleine velden omwonenden en decentrale overheden vaak aangeven te vrezen voor "Groningse taferelen", zijn deze hier niet te verwachten. De effecten van de gaswinning uit de kleine velden (bodemdaling en bodemtrilling) zijn wezenlijk anders en vele malen minder ernstig dan die bij de gaswinning uit het Groningerveld. In zijn brief (Kamerstukken II 2017-18, 33529, nr. 469) van 30 mei 2018 heeft de minister aangegeven dat het Kabinet prioriteit geeft aan een zo snel mogelijke transitie naar duurzame energie. Zolang het nodig is om tegemoet te komen aan de (afnemende) Nederlandse aardgasvraag, wil het kabinet het aardgas uit de kleine velden winnen, waar en voor zover dit veilig kan.
		Conclusie	Bovenstaande zienswijzen over planmatig beheer geven geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde te wijzigen.

2			<i>Bodemdaling</i>
2a	0005, 0007, 0008	Zienschijde	<p>Indiener stelt dat op 33 punten waterpas-metingen plaatsvinden in het gasveld Opeinde die om de ongeveer vijf jaren gemeten worden. Dit zijn technieken van 50 jaren geleden. Naast waterpassing zijn radar satellietmetingen (InSAR) nodig. Door ontwikkeling van speciale rekenmethodieken in samenwerking met TU Delft is deze methode in staat om van een begroeid, schaars bewoond gebied, waarin relatief weinig meetpunten voor een reflectie van het radarsignaal aanwezig zijn, toch een op millimeters nauwkeurige meting te doen in een groot gebied.</p> <p>Omgekeerde bewijslast bij schade is helaas niet van toepassing in onze regio. Dan wordt het een vereiste dat de bodembeweging ieder kwartaal met de InSAR methode veel nauwkeuriger vastgelegd gaat worden en dat deze informatie beschikbaar komt voor alle betrokkenen.</p>
		Antwoord	<p>In artikel 30 van het Mbb is opgenomen dat de uitvoerder metingen verricht naar bodembeweging ten gevolge van het winnen van delfstoffen. De metingen dienen te worden uitgevoerd volgens een meetplan. Het meetplan Leeuwarden-Oost, waarvan het Opeinde gasveld onderdeel uitmaakt, is gepubliceerd op www.nlog.nl (via het tabblad mijnbouweffecten/bodemdaling/geodetische meetregisters en GPS metingen). De tijdstippen waarop de metingen worden verricht, de plaatsen waar gemeten wordt en de meetmethoden zijn vastgelegd in het meetplan. De wijziging van het winningsplan Opeinde geeft geen aanleiding tot wijziging van het meetplan.</p> <p>Vermilion heeft op 17 juli 2018 een rapport openbaar gemaakt waaruit blijkt dat de gemeten bodemdaling boven hun gasvelden in Friesland, Drenthe en Overijssel goed overeenkomt met de door hen gedane bodemdalingsvoorspellingen. In 2018 wordt een nieuwe waterpassing gedaan.</p> <p>Voor meer informatie over het rapport de verwijst de minister naar de site van Vermilion: https://www.vermilionenergy.nl/files/pdf/Bodemdaling_Vermilion_Drenthe_Friesland.pdf</p> <p>Er is op basis van de wijziging van het winningsplan Opeinde geen aanleiding tot wijziging van het meetplan. De metingen van de bodemdaling tot dusver geven aan dat sprake is van een geringe bodemdaling die gelijkmatig plaatsvindt over een langere periode. Voor de komende productieperiode zijn de verwachtingen niet gewijzigd. Daarbij worden de risico's voor schade aan bouwwerken gering geacht. Bij een dergelijke geringe bodemdaling kan naar het oordeel van de minister worden volstaan met het uitvoeren van metingen conform het meetplan. Er kan weliswaar gemeten worden via InSAR. InSAR meet maaiveldsdaling. Die metingen zeggen niets over de oorzaak van de daling. Satellietmetingen acht de minister geen meerwaarde op te</p>

			leveren. De minister merkt op dat metingen ieder kwartaal geen zin hebben omdat het bodemdalingsproces heel langzaam verloopt.
2b	0011	Zienswijze	Indiener stelt dat in het winningsplan Opeinde geen geologische dwarsdoorsnede van het Opeindeveld met Ope-2, Bildwei Rottevalle is. Ook is er geen gemeten bodemdaling bij peilmerken rond de put Ope-2 bijgevoegd. De informatie is onvolledig en moet worden aangevuld.
		Antwoord	In artikel 24 van het Mbb staat vastgelegd welke onderdelen in het winningsplan moeten worden opgenomen. Het winningsplan moet onder meer de structuur van het voorkomen, onderverdeeld naar reservoirlaag en reservoircompartiment bevatten. De geologische doorsnede van het voorkomen op pagina 9 van het winningsplan geeft de structuur van het voorkomen voldoende weer het is niet nodig om daarnaast ook nog een doorsnede te geven van iedere individuele put. In het winningsplan wordt de verwachte bodemdaling weergegeven. De bodemdaling wordt gemonitord op grond van het meetplan Leeuwarden-Oost en wordt geregistreerd in het meetregister. De gemeten bodemdaling hoeft niet te worden weergegeven in het winningsplan. Het meetplan en het meetregister Leeuwarden-Oost zijn gepubliceerd op www.nlog.nl (via het tabblad mijnbouweffecten/bodemdaling/geodetische meetregisters en GPS metingen). Een meetplan en een winningsplan zijn verschillende plannen. Het meetplan en winningsplan hangen samen in die zin dat resultaten van een meetplan kunnen leiden tot bijstelling van een winningsplan. De tijdstippen waarop de metingen worden verricht, de plaatsen waar gemeten wordt en de meetmethoden zijn vastgelegd in het meetplan. Er is op basis van de wijziging van het winningsplan Opeinde geen aanleiding tot wijziging van het meetplan. Vermilion heeft op 17 juli 2018 een rapport openbaar gemaakt waaruit blijkt dat de gemeten bodemdaling boven hun gasvelden in Friesland, Drenthe en Overijssel goed overeenkomt met de eerder door hen gedane bodemdalingsvoorspellingen. In 2018 wordt een nieuwe waterpassing gedaan. Voor meer informatie over het rapport de verwijst de minister naar de site van Vermilion: https://www.vermilionenergy.nl/files/pdf/Bodemdaling_Vermilion_Drenthe_Friesland.pdf
		Conclusie	Bovenstaande zienswijzen over bodemdaling geven geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde te wijzigen. Naar aanleiding van zienswijze 1c is de tekst met betrekking tot bodemdaling als gevolg van het Tietjerksteradeelvoorkomen uitgebreid.
3			Bodemtrillingen
3a	0005, 0007, 0008, 0011	Zienswijze	Indiener stelt dat door gaswinning veroorzaakte aardbevingen op een geringe diepte plaatsvinden waardoor de schade veel hoger uitvalt dan van tevoren voorspeld. Volgens indiener zijn er vanuit het gasveld Opeinde al twee aardbevingen door het KNMI geregistreerd. Deze komen in geen

			<p>enkele rapportage voor. Seismische monitoren zijn alleen aanwezig op de grens van de provincies Groningen en Friesland en bij het gasveld Harlingen staan er maar liefst drie. In het midden en zuiden van Friesland zijn dus geen seismische monitoren aanwezig. Dit betekent dat lichtere aardbevingen in het geheel niet geregistreerd worden, terwijl deze juist de voorbode kunnen zijn van veel zwaardere aardbevingen. Tevens wordt de locatie van de aardbeving minder nauwkeurig bepaald, doordat er te weinig seismische monitoren aanwezig zijn. Omgekeerde bewijslast is helaas niet van toepassing in onze regio. Het wordt dus voor de burger veel moeilijker om aardbevingsschade aan te tonen en schade te verhalen.</p>
		Antwoord	<p>In het gebied boven en rond het voorkomen Opeinde hebben geen bodemtrillingen door gasproductie uit dit voorkomen plaatsgevonden. De beving met een magnitude van 1,8 (14 februari 2003) ten oosten van het voorkomen Opeinde wordt toegerekend aan productie uit het gasvoorkomen Ureterp. Ook de beving met een magnitude van 1,0 (op 22 april 1999) vond plaats rond het gasveld Ureterp.</p> <p>Het KNMI-netwerk is een landsdekkend netwerk dat bodemtrillingen registreert vanaf een magnitude van 1,5. In de omgeving van Opeinde kunnen zelfs bodemtrillingen vanaf een magnitude van 0,5 worden geregistreerd. (Bron: KNMI: Seismische detectie-stations en detectie-drempel-magnitude)</p> <p>De minister concludeert dat het KNMI netwerk voldoende geëquipeerd is om een eventuele bodemtrilling ten gevolge van de gaswinning Opeinde te meten en lokaliseren en zal daarom de zienswijze niet overnemen. De minister merkt op dat Vermilion bezig is het KNMI-meetnet uit te breiden in 2018, onder meer met een station in dit gebied.</p>
3b	0009	Zienswijze	<p>Indieners stellen dat burgers zich bevinden op het kantelpunt dat ze naast de analyse van deskundigen ook graag een eigen oordeel naast die van deskundigen willen kunnen leggen. Metingen die toegankelijk zijn voor meerdere partijen en door meerdere partijen gedeeld worden, kunnen het verschil tussen beide oordelen in balans brengen. Tiltmeters meten naast de grondversnelling de scheefstand op een bepaalde locatie. Ze kunnen helpen om ervaringen en kennis op te doen om een eventuele causaliteit te vermoeden of te bevestigen. Daarnaast constateert indiener dat banken en verzekeraars geïnteresseerd zijn in risicoanalyses om in geval van investeringen bij klanten na te gaan of de aflossingen en afschrijvingen gelijke pas houden met de waarde van het onderpand op langere termijn in relatie tot schade aan het pand door bevingen. Tiltmeters zijn geschikt om deze risicoanalyse te ondersteunen.</p> <p>Naast het meten van versnellingen moet ook de tilt/hoekverkanteling gemeten worden om de effecten van de bevingen te kunnen aantonen. Met tiltmeters kan volgens indiener daadwerkelijke ontstane schade worden meten. Deze meten hoogfrequent met 100 tot 400 keer per seconde en 1/25.000ste graad nauwkeurig en registreren telkens weer, beving na beving, hoe op den duur huizen van positie veranderen. Tiltmeters kunnen ook een sluimerende opbouw van schade</p>

			inzichtelijk maken, lang voor dat deze voor het oog waarneembaar is. Naast het meten van de versnelling is namelijk ook de positie van het huis - dus hoe het is 'teruggekomen'- na bevingen, belangrijk. Er wordt niet gesteld dat het KNMI niet goed meet maar anders: er is meer behoefte aan nauwkeurigheid en gerichtheid op schade. Doel moet zijn om met de divers technieken en specialisten te komen tot de Best Practice voor alle problematieken.
		Antwoord	<p>Op dit moment wordt boven het Groningen gasveld een proef met tiltmeters uitgerold en is er geen aanleiding om ook een dergelijke proef uit te rollen boven kleine velden zoals het Opeinde gasveld. Mocht op basis van deze proef er aanleiding bestaan om alsnog tiltmeters te plaatsen boven kleine velden, zoals Opeinde, dan kan SodM Vermilion verzoeken deze alsnog te plaatsen en in het meetplan op te nemen. Voor Opeinde is door Vermilion een verwaarloosbaar risico op beven vastgesteld. Voor de gaswinning Opeinde valt het aardbevingsrisico in categorie I (laagste categorie). SodM, TNO en de Tcbb stellen vast dat het afdoende is dat door middel van het huidige meetnet van het KNMI de seismische activiteit rond het Opeinde gasveld wordt gemeten en dat er geen aanleiding is om aanvullende voorwaarden te stellen.</p> <p>De minister stelt vast op basis van het advies van TNO dat Vermilion voor het winningsplan Opeinde de SRA heeft uitgevoerd volgens de SRA-leidraad en dat TNO zich kan vinden in de toedeling tot de seismische risicocategorie I. Voor gasvelden ingedeeld in de laagste risicocategorie is de maatregel "monitoring door het bestaande KNMI-meetnet" voldoende. Vooralsnog wordt dus geen toegevoegde waarde van tiltmeters of glasvezelmeters voorzien. Hiermee wordt door Vermilion aan de wettelijke vereisten voldaan en zal de zienswijze niet worden overgenomen.</p>
		Conclusie	Bovenstaande zienswijzen over bodemtrillingen geven geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde te wijzigen.

4			<i>Schade door bodembeweging</i>
4a	0001	Zienswijze	Indiener stelt dat de ervaringen in Groningen duidelijk hebben gemaakt dat diverse voorspellingen dat gaswinning geen gevaar oplevert geen knip voor de neus waard zijn
		Antwoord	De effecten van de gaswinning uit de kleine velden (bodemdaling en bodemtrilling) zijn wezenlijk anders en vele malen minder ernstig dan die bij de gaswinning uit het Groningenveld. Voorspellingen over bodembeweging worden gedaan op basis van fysische wetmatigheden die de werkelijkheid goed benaderen. Daarbij wordt altijd naar het maximale mogelijke effect gekeken (verwachting plus de onzekerheid). Het vóórkomen van bodembeweging wordt op basis van een meetplan gemonitord zodat afwijkend gedrag vroegtijdig kan worden gesignaleerd en zo nodig maatregelen kunnen worden genomen.

			De minister concludeert, op basis van het advies van SodM en TNO, dat de kans op schade klein is en dat geen extra maatregelen hoeven worden voorgeschreven.
4b	0001	Zienswijze	Indiener stelt dat de ervaringen in Groningen duidelijk gemaakt dat de overheid niet bereid is om verantwoordelijkheid te nemen ten aanzien van eventuele gevolgschade of de burger te vrijwaren voor eventuele gevolgschade
		Antwoord	<p>De minister begrijpt de zorgen over de gevolgen van de gaswinning die bewoners hebben als gevolg van de situatie in Groningen. De afgelopen jaren heeft de minister dan ook diverse maatregelen genomen om burgers bij te staan in geval van schade. Vermilion heeft op basis van de Mijnbouwwet een zorgplicht ten aanzien van de uitvoering van zijn mijnbouwactiviteiten en moet maatregelen nemen om mijnbouwschade en onveilige situaties te voorkomen. Omwonenden die toch denken schade te hebben, door bodembeweging als gevolg van de gaswinning van Vermilion kunnen hun schadeclaim indienen bij Vermilion. De schadeprocedure van Vermilion kunt u vinden op de website van Vermilion (https://www.vermilionenergy.nl/onze-verantwoordelijkheid/vermilion-en-schade-door-aardgaswinning/schade-melden.cfm).</p> <p>Mocht een burger of bedrijf vermoeden dat schade aan een bouwwerk door mijnbouwactiviteiten aan de orde is en niet precies weten hoe of bij welke mijnbouwonderneming dit aanhangig gemaakt kan worden, dan kan dit vanaf 1 januari 2017 worden gemeld bij het Landelijk Loket Mijnbouwschade. Bij de gaswinning Opeinde zal het Landelijk Loket Mijnbouwschade de melder doorverwijzen naar Vermilion en de schadeprocedure van Vermilion. Het Landelijk Loket Mijnbouwschade begeleidt de melder en kan ervoor zorgdragen dat een instantie (zoals de Tcbb) een uitspraak doet over de oorzaak van de schade.</p> <p>Als een oorzakelijk verband tussen de schade en de gaswinning van Vermilion wordt vastgesteld, dan moet Vermilion deze schade vergoeden (artikel 6:177 van het Burgerlijk Wetboek). Zou Vermilion hier niet (meer) toe in staat zijn, dan vindt vergoeding plaats uit het Waarborgfonds mijnbouwschade. Omdat deze verplichtingen direct voortvloeien uit de wet, hoeft hierover geen voorschrift te worden opgenomen in dit instemmingsbesluit.</p> <p>Op 21 september 2017 heeft de minister de Tcbb verzocht de mogelijkheden te verkennen voor een uniforme en onafhankelijke wijze van beoordeling en afhandeling van mijnbouwschades in Nederland. Op 28 februari 2018 heeft de minister het desbetreffende Tcbb-advies ontvangen.</p> <p>Op basis van dit advies van de Tcbb gaat de minister aan de slag om te komen tot een landelijke en onafhankelijke afhandeling van mijnbouwschades. (Kamerstukken II, 2017-18, 32849, nr. 132). Wanneer de nieuwe wijze van afhandeling van schade voor de kleine velden gereed is, zal het te zijner tijd ook van toepassing zijn op Opeinde.</p>

4c	0004	Zienswijze	<p>Indiener vindt het wenselijk dat in de plannen voor gaswinning uit de velden Opeinde wordt voorzien in een sluitende schadeloosstellingsregeling met als uitgangspunten dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de Staat der Nederlanden, als belangrijke belanghebbende in financiële en maatschappelijke zin, zich garant stelt voor vergoeding van eventuele schade als gevolg van de gaswinning; • Dat daarbij de bewijslast bij de gasproducent ligt. dat wil zeggen dat de gasproducent moet bewijzen dat een schade niet door de gaswinning komt.
		Antwoord	<p>Met betrekking tot schade door gaswinning gerelateerde bodembeweging is de minister van mening dat voldoende is aangetoond dat de kans op schade door bodemtrillingen of bodemdaling klein is. Als een oorzakelijk verband tussen de schade en de gaswinning van Vermilion wordt vastgesteld, dan moet Vermilion deze schade vergoeden. Zou Vermilion hier niet (meer) toe in staat zijn, dan kan vergoeding plaatsvinden uit het Waarborgfonds mijnbouwschade. Gelet hierop ziet de minister geen aanleiding voor een door de indiener gewenste garantstelling.</p> <p>Voor omwonenden van het Groningen gasveld geldt de omgekeerde bewijslast. Voor zover het de Groningse situatie betreft, zijn de omvang van het aantal schadegevallen en de gelijksoortigheid ervan een argument om een bewijsvermoeden in te voeren (Kamerstuk II 2015/2016, 34348, nr. 6). Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat omkering van bewijslast alleen bij wet kan worden geregeld en niet door middel van een vergunningvoorschrift.</p> <p>Voor verdere toelichting op de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.</p>
4d	0003	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat gasboringen in Nederland negatieve (financiële) gevolgen van onroerend goed meebrengen. Indiener is bang dat dit ook voor zijn onroerend goed (in de gemeente Smalingerland) zal gelden.</p>
		Antwoord	<p>De minister begrijpt de zorgen van eigenaren van onroerend goed over de gevolgen van gaswinning door de ontstane situatie in Groningen. Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.</p>
4e	0005, 0007, 0008	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat productiecijfers van de NAM-gaslocaties niet zijn meegenomen in het Vermilion ontwerp-instemmingsplan. Voor de drie NAM-gaswinningsvelden (Tietjerkstradeel-400, Tietjerkstradeel-600 en Tietjerkstradeel-900) zijn medio 2013 nieuwe ontwerpbesluiten aangevraagd. Ook deze nieuwe winningsplannen zijn niet meegenomen in het ontwerp-instemmingsbesluit van Vermilion. Mogelijk heeft de NAM ook 3 miljard m³ gas gewonnen en is dus totaal 6 miljard m³ gas aan het Opeinde gasveld onttrokken. In dat geval valt het gaswinningsgebied veel groter uit. Omdat er in het Opeinde gasveld twee verschillende gas-operators opereren is het ook onduidelijk wie nu aansprakelijk gesteld kan worden bij eventuele schade. Dit dient ook aangegeven te worden in het ontwerp-instemmingsplan.</p>

		Antwoord	De NAM produceert vanuit de aangrenzende Tietjerksteradeel gasvoorkomens. Vermilion is aansprakelijk voor schade veroorzaakt door gaswinning vanuit de Opeinde putten en de NAM is aansprakelijk voor schade veroorzaakt door gaswinning uit de Tietjerksteradeel putten. Mocht een burger of bedrijf vermoeden dat schade aan een bouwwerk door mijnbouwactiviteiten aan de orde is en niet precies weten bij welke mijnbouwonderneming dit aanhangig gemaakt kan worden, dan kan dit vanaf 1 januari 2017 worden gemeld bij het Landelijk Loket Mijnbouwschade.
4f	0005, 0007, 0008	Zienswijze	Indiener stelt dat Vermilion zich verplicht om alle mogelijke schade, opgetreden aan openbare infrastructuur of bouwwerken door bodembeweging en aan natuur en milieu in het geval zich een trilling voordoet, te vergoeden. Wat gebeurt er als Vermilion hier niet toe in staat is?
		Antwoord	Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b. Zou Vermilion niet (meer) tot schadevergoeding toe in staat zijn, dan kan vergoeding plaatsvinden uit het Waarborgfonds mijnbouwschade. Omdat deze verplichtingen direct voortvloeien uit de wet, hoeft hierover geen voorschrift te worden opgenomen in dit instemmingsbesluit.
4g	0006	Zienswijze	In het ontwerp-instemmingsbesluit staat enerzijds dat de minister concludeert dat uit de uitgebrachte adviezen volgt dat de kans op schade aan gebouwen en openbare infrastructuur door bodembeweging verwaarloosbaar is en dat daarom geen maatregelen nodig zijn om schade te voorkomen. Maar anderzijds schrijft de minister wel een bouwkundige opname voor. Indiener vindt deze onderbouwing onvoldoende voor de verplichting een bouwkundige opname uit te voeren, en ontvangt van de minister graag een gedegen onderbouwing waarom een bouwkundige opname wordt voorgeschreven terwijl erkend wordt dat de kans op schade verwaarloosbaar is, en welke criteria de minister hanteert voor het voorschrijven een bouwkundige vooropname.
		Antwoord	Terecht stelt u dat de kans op significante schade aan gebouwen en openbare infrastructuur door bodembeweging ten gevolge van de gaswinning Opeinde zeer klein is. Gelet op deze verwachting is er geen inhoudelijke aanleiding tot het voorschrijven van een representatieve opname van de bouwkundige staat. Daarentegen heeft de minister tijdens het Tweede Kamer debat van 4 juli 2017 toegezegd om als uitgangspunt een representatieve opname bouwkundige staat plaats te laten vinden als er nieuwe winningsaanvragen of gewijzigde winningsaanvragen aan de orde zijn. De gaswinning Opeinde betreft een gewijzigd winningsplan waarop deze toezegging aan de Tweede Kamer van toepassing is. Tevens kan de opname bouwkundige staat nodig zijn om vast te stellen in welke bouwstaat bouwwerken zijn voorafgaand aan de gaswinning en of er schade aanwezig was. De minister heeft toegezegd om per 1 januari 2018 de bevindingen met betrekking tot de opname bouwkundige staat te evalueren. Deze evaluatie is nog niet afgerond.

4h	0006	Zienswijze	<p>Indiener is van oordeel dat het voorschrijven van het doen van een bouwkundige opname de ongerustheid en het wantrouwen van de omgeving niet oplost als niet tegelijkertijd de schadeafhandeling goed is geregeld, d.w.z. dat een onafhankelijk en deskundig orgaan schadeclaims van burgers - zonder dat Vermilion daarin een rol speelt - afhandelt. Zonder een deskundige en onafhankelijke afhandeling 'aan de achterkant', heeft een opname 'aan de voorkant' niet veel zin. Zo'n landelijk, onafhankelijk en deskundig schadeafhandelingsorgaan zou ook moeten instemmen met het plan van aanpak dat Vermilion opstelt voor de bouwkundige vooropname. Dat zou in het voorschrift in het instemmingsbesluit moeten worden opgenomen.</p> <p>Indiener is van oordeel dat de rol van gemeenten in de bouwkundige opname beperkt moet zijn tot een faciliterende rol, d.w.z. dat de gemeente de benodigde data (WOZ-gegevens) aan Vermilion aanlevert, en dat de gemeente Vermilion informatie ter beschikking stelt die nodig is voor de selectie van de op te nemen gebouwen alvorens Vermilion het plan van aanpak opstelt. De gemeente kan en moet geen rol krijgen in de beoordeling van het plan van aanpak; dat moet naar het oordeel van Vermilion zijn voorbehouden aan het eerder genoemde landelijke, onafhankelijke en deskundige schadeafhandelingsorgaan.</p> <p>In de praktijk blijkt het uitvoeren van een bouwkundige opname vooralsnog – nu nog geen sprake is van veel ervaring daarmee - meer tijd te vergen dan de in het voorschrift opgenomen 12 maanden, mede omdat Vermilion afhankelijk is van derde partijen (medewerking gemeente en omwonenden).</p> <p>Om het vertrouwen van burgers te vergroten, stelt indiener voor in het voorschrift op te nemen dat de selectie van op te nemen bouwwerken en de bouwkundige opname moet worden uitgevoerd door een onafhankelijk, deskundig bureau. Tevens kan worden aangegeven dat de selectie van op te nemen bouwwerken op objectieve wijze moet gebeuren, waarbij geselecteerd wordt uit categorieën bouwwerken, welke categorieën zijn gebaseerd op een inschatting van de gevoeligheid voor bodembeweging, zodat sprake is van een representatieve selectie.</p>
		Antwoord	<p>Zoals de minister heeft aangegeven in zijn brief van 6 juli 2017 (Tweede Kamer, 2016-2017, 33 529, nr. 377) wil de minister samen met de Tcbb bekijken hoe vorm gegeven kan worden aan een verbeterd protocol voor de afhandeling van schade veroorzaakt door mijnbouw in Nederland dat als richtlijn kan dienen. Het is daarentegen nog te vroeg om dit voor het onderhavige instemmingsbesluit gereed te hebben.</p> <p>De gemeenten waar het gasveld zich binnen bevindt zijn de partijen die het beste overzicht hebben over de verschillende bouwwerken binnen de gemeenten. Om die reden heeft de minister in het voorschrift opgenomen dat het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat</p>

			<p>na overleg met de gemeenten dient te worden vastgesteld. De gemeenten zullen hierin inderdaad een informerende rol hebben en geen rol als beoordelaar.</p> <p>De minister begrijpt dat er nog geen uitgebreide ervaring is met het toepassen van de opname bouwkundige staat en dat zeker voor het maken van een plan van aanpak voor de eerste opnames meer tijd nodig is, voornamelijk in het afstemmen van het plan van aanpak met derde partijen. De minister is van mening dat het plan van aanpak zorgvuldig dient te worden opgesteld, wat tijd kost, en dat de daadwerkelijke uitvoering van de opname in een kortere tijd bewerkstelligd kan worden. Het plan van aanpak voor de opname bouwkundige staat dient overlegd te worden aan de minister binnen 6 maanden nadat het instemmingsbesluit in werking is getreden en de opname van de bouwkundige staat dient uitgevoerd te zijn binnen 12 maanden nadat het instemmingsbesluit in werking is getreden.</p> <p>De minister gaat er inderdaad vanuit dat de opname bouwkundige staat wordt uitgevoerd door een deskundige partij, en zal dit duidelijker specificeren in het instemmingsbesluit. In de toelichting is al gespecificeerd dat voor de representatieve selectie onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol kan spelen. Voor de gemeente is hierin inderdaad een adviserende taak weggelegd. De premisse bij de representativiteit is gelegen in het feit dat het eventuele effect van bodembeweging op de bouwwerken waar een opname bouwkundige staat heeft plaatsgevonden, in algemene zin ook bruikbaar is voor de bouwwerken in het invloedsgebied waar de opname bouwkundige staat niet voor heeft plaatsgevonden. Het begrip representatieve opname bouwkundige staat is daarvoor voldoende duidelijk en hoeft niet nader in het besluit te worden geconcretiseerd. De minister laat het aan de uitvoerder en het deskundige partij, na overleg met de gemeente, over om een representatieve selectie te maken. Hoe deze selectie gemaakt wordt zal beschreven staan in het plan van aanpak dat aan de minister wordt overlegd.</p> <p>De minister heeft toegezegd om per 1 januari 2018 de bevindingen met betrekking tot de opname bouwkundige staat te evalueren en neemt daarin de rol van de gemeenten en het toetsen van het plan van aanpak voor de opname bouwkundige staat door een onafhankelijke partij en de beschrijving van het gebied mee. Deze evaluatie is nog niet afgerond.</p>
4i	0009	Zienswijze	<p>Indiener mist in het ontwerp-instemmingsbesluit een paragraaf over de opbouw van kennis rondom de causaliteit. Causaliteit heeft te maken met oorzaak en gevolg. Schade kan verschillende oorzaken hebben zoals temperatuur-/ weersinvloeden, maar ook zettingen, bodembewegingen en grondwaterstanden zijn van invloed. Agrariërs zijn geïnteresseerd in de kracht van een beving en de mogelijke schade die ze kunnen veroorzaken en willen graag inzicht</p>

			<p>hoe een schade tot stand gekomen is. Inwoners van het winningsgebied hebben behoefte aan een <u>objectieve vaststelling van de oorzaken van ontstane schades aan onroerende goederen.</u></p>
		Antwoord	<p>De minister stelt vast dat omdat de kans op aardbevingen als gevolg van de gasproductie verwaarloosbaar is, de kans op significante schade zeer klein is. Omwonenden die door bodembeweging als gevolg van de gaswinning van Vermilion toch denken schade te hebben, kunnen hun schadeclaim indienen bij Vermilion. Vermilion heeft hiervoor een schaderegeling op haar website geplaatst. Mocht een burger of bedrijf vermoeden dat schade aan een bouwwerk door mijnbouwactiviteiten aan de orde is en niet precies weten hoe of bij welke mijnbouwonderneming dit aanhangig gemaakt kan worden, dan kan dit worden gemeld bij het Landelijk Loket Mijnbouwschade. Dit loket begeleidt de melder en kan ervoor zorgdragen dat een instantie (zoals de Tcbb) een uitspraak doet over de oorzaak van de schade.</p> <p>Als een oorzakelijk verband tussen de schade en de gaswinning van Vermilion wordt vastgesteld, dan moet Vermilion deze schade vergoeden. Zou Vermilion hier niet (meer) toe in staat zijn, dan kan vergoeding plaatsvinden uit het Waarborgfonds mijnbouwschade. Omdat deze verplichtingen direct voortvloeien uit de wet, hoeft hierover geen voorschrift te worden opgenomen in dit instemmingsbesluit.</p> <p>De minister wijst er op dat medewerkers van het Landelijk Loket Mijnbouwschade kunnen ondersteunen door samen met de indiener van schade de juiste route te vinden om duidelijkheid te krijgen over de oorzaak van de schade en mogelijk een schadevergoeding. Medewerkers van het Landelijk Loket Mijnbouwschade volgen de voortgang van de schadeclaim. De verzoeken om schadevergoeding kunnen uiteindelijk worden getoetst door de burgerlijke rechter. Om die reden wordt er aan dit instemmingsbesluit hierover geen specifiek voorschrift verbonden.</p>
4j	R010	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat Vermilion, een opname naar de bouwkundige staat van een, in overleg met de gemeente vast te stellen, representatieve selectie van voor bodembeweging gevoelige gebouwen uitvoert, gelegen binnen het gebied waar bodembeweging als gevolg van gaswinning zich voor kan doen.</p> <p>Het ministerie heeft dit voorschrift en de rol die de gemeente daarin krijgt niet met de gemeente besproken. Indiener ziet de volgende problemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is representatief?; • Hoe moet het gebied waarbinnen bodembeweging op kan treden worden bepaald?; • Voor het bepalen van het risico op bodembeweging is specifieke kennis en inzicht van de diepe ondergrond noodzakelijk. Deze kennis is bij de gemeente niet beschikbaar/aanwezig; • Welke gebouwen zijn voor bodembeweging gevoelig?; • De gemeente beschikt niet over budget om hiervoor externe ondersteuning in te huren; • Dit voorschrift geeft een niet gepland beslag op de (personele) capaciteit van de gemeente.

			<p>Indiener onderschrijft de strekking van het voorschrift. Dat de selectie van gebouwen in overleg met de gemeente vastgesteld moet worden, legt de verantwoording echter teveel bij de gemeente neer. Bij problemen tijdens de winning zullen bewoners van de gemeente geneigd zijn de gemeente verantwoordelijk te stellen, voor iets waar de gemeente geen invloed op heeft. Om die reden wil de gemeente ook geen rol nemen in het opstellen van een selectie van gebouwen waarvan de bouwkundige staat moet worden opgenomen. Indiener vraagt de minister het voorschrift aan te passen en de zinsnede "na overleg met de gemeente vast te stellen" te schrappen.</p>
		Antwoord	<p>De minister wil voorop stellen dat de kans op significante schade ten gevolge van de gaswinning naar verwachting zeer klein is. Een opname van een representatieve selectie van de voor bodembeweging gevoelige bouwwerken kan desondanks bijdragen aan het beter kunnen aantonen of er sprake is van ontstane schade.</p> <p>De gemeenten waarbinnen het gasveld zich bevindt zijn de partijen die het beste inzicht hebben in (de staat van) de verschillende bouwwerken binnen de gemeenten. Om die reden heeft de minister in het voorschrift opgenomen dat het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat <i>na</i> overleg met de gemeenten dient te worden vastgesteld. De gemeenten zullen hierin inderdaad een informerende rol hebben en geen rol als beoordelaar. Wel kunnen gemeenten, door de aan Vermilion voorgeschreven verplichting tot het voeren van overleg met de gemeenten, input geven voor de te selecteren bouwwerken, en afspraken maken over de verstrekking van de benodigde WOZ-gegevens en over de communicatie met de omgeving. De minister heeft toegezegd om de bevindingen met betrekking tot de opname bouwkundige staat te evalueren en neemt daarin de rol van de gemeenten en de beoordeling van het plan van aanpak door de minister mee.</p> <p>Voor het vaststellen van de representatieve selectie voor de opname van de bouwkundige staat zal een deskundige partij, na overleg met de gemeenten, bepalen welke gebouwen geselecteerd worden. De opname van de bouwkundige staat zal uitgevoerd worden door een deskundige partij. Vermilion is verantwoordelijk voor de opname van de bouwkundige staat en de kosten die hieraan verbonden zijn. Het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat zal worden ingediend bij de minister of dan wel - indien ingesteld (zie het antwoord bij 4b)- het landelijke, onafhankelijke en deskundige schade-afhandelingsorgaan. Indiener verzoekt om in het besluit op te nemen om een onafhankelijke instantie/organisatie in te schakelen welke de nulmeting beoordeeld. Deze zienswijze kan op dit moment niet worden overgenomen, omdat de procedure over de beoordeling nog geëvalueerd wordt.</p>

			<p>Er is niet voorgeschreven welke bouwwerken bij de opname betrokken worden. Een representatieve selectie houdt in dat een zorgvuldig gekozen selectie van voor bodembeweging gevoelige gebouwen wordt gemaakt. Bij de selectie kan onder andere de leeftijd, de bouwkundige constructie van een bouwwerk evenals de status van gemeentelijk of Rijksmonument een rol spelen. De premisse bij de representativiteit is gelegen in het feit dat het eventuele effect van bodembeweging in algemene zin ook bruikbaar is voor de bouwwerken in het gebied waar de opname bouwkundige staat niet heeft plaatsgevonden.</p> <p>De minister gaat er vanuit dat de opname bouwkundige staat wordt uitgevoerd door een deskundige partij, en zal dit duidelijker specificeren in het instemmingsbesluit. De minister laat het aan de uitvoerder en het deskundige partij, na overleg met de gemeente, om een representatieve selectie te maken. Hoe deze selectie gemaakt wordt zal beschreven staan in het plan van aanpak dat aan de minister wordt overlegd.</p> <p>Het opnamegebied is in het voorschrift bewust omschreven als het gebied waar bodembeweging zich voor kan doen als gevolg van de gaswinning. Het is niet mogelijk om de algemene duiding van de invloedssfeer van de bodembeweging op basis van de SRA te specificeren in een voorschrift, aangezien de bovengrondse en ondergrondse factoren verschillend zijn voor elk gasveld. De minister laat het aan de uitvoerder en het deskundige partij en de uitkomst van overleg met de gemeenten, over om het gebied te beschrijven in het plan van aanpak.</p> <p>De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: de Afdeling) heeft in de uitspraak over de gaswinning bij Oppenhuizen geoordeeld over het in dat instemmingsbesluit opgenomen voorschrift over de nulmeting aan gebouwen (19 april 2017, ECLI: NL: RVS:2017:1096, r.o.15 e.v.). De Afdeling oordeelde dat weliswaar in de uitvoering nader diende te worden bezien op welke wijze en aan welke gebouwen de opname diende te worden verricht, maar dat de aan Vermilion opgelegde verplichting wat betreft het te behalen resultaat duidelijk was. De Afdeling achtte van belang dat indien na uitvoering blijkt dat de opname niet representatief is daartegen handhavend kan worden opgetreden, zodat een goede naleving van het voorschrift is gewaarborgd.</p>
4k	0011	Zienswijze	Volgens indiener worden de risico's schade op bodemdaling en aardbevingen alleen maar groter in de toekomst en zo worden de problemen van Groningen verschoven naar deze streek.
		Antwoord	Hoewel voor de gaswinning uit de kleine velden omwonenden en decentrale overheden vaak aangeven te vrezen voor "Groningse taferelen", zijn deze hier niet te verwachten. De effecten van de gaswinning uit de kleine velden (bodemdaling en bodemtrilling) zijn wezenlijk anders en vele

			malen minder ernstig dan die bij de gaswinning uit het Groningenveld. Voor het voorkomen Opeinde geldt uit de seismische risicoanalyse dat deze een verwaarloosbare kans op beven heeft.
4l	0012	Zienswijze	Indiener is er helemaal niet gerust op en heeft ernstige zorgen dat indieners woning en andere eigendommen hierdoor beschadigd zullen worden. Voor deze schade zal indiener de minister indien deze ontstaat aansprakelijk stellen.
		Antwoord	Zoals uit het instemmingsbesluit blijkt, beoordeelt de minister de kans op schade klein. De Tcbb verkent momenteel op verzoek van de minister de optie om voor heel Nederland (met uitzondering van Groningen) te komen tot een generieke, landelijke aanpak voor een onafhankelijke afhandeling van mijnbouwschade, tegen de achtergrond van het schadeprotocol Groningen. Een dergelijk schadeprotocol is te zijner tijd ook van toepassing op Opeinde.
4m	0012	Zienswijze	Indiener vraagt of zijn woning kan worden opgenomen in de bouwkundige opname van woningen die uitgevoerd gaat worden.
		Antwoord	Voor het vaststellen van de representatieve selectie voor de opname van de bouwkundige staat zal een deskundige partij, in opdracht van Vermilion en na overleg met de gemeenten, bepalen welke gebouwen geselecteerd worden. De opname van de bouwkundige staat zal uitgevoerd worden conform de beoordelingsrichtlijn BRL 5024. Vermilion is verantwoordelijk voor de opname van de bouwkundige staat en de kosten die hieraan verbonden zijn. Het plan van aanpak voor de opname van de bouwkundige staat zal worden ingediend bij de minister. De minister kan om die reden geen toezeggingen doen met betrekking tot de opname van de bouwkundige staat van specifieke bouwwerken.
		Conclusie	Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de termijn voor het overleggen van een plan van aanpak voor het uitvoeren van een opname van de bouwkundige staat aan de minister aangepast naar 6 maanden nadat het instemmingsbesluit in werking is getreden. De minister is van mening dat deze aanpassing, leidt tot een duidelijk startpunt en een redelijke termijn van de uitvoering van de bouwkundige opnames en zorgt er tevens voor dat de gemeente de benodigde gegevens vlot zal moeten verstrekken. De opgenomen termijn acht de minister realistisch. De minister benadrukt in het voorschrift dat de bouwkundige opname moet worden uitgevoerd door een deskundige partij. Voor het overige geven bovenstaande zienswijzen over schade door bodembewegingen geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde te wijzigen.
5			<i>Overig</i>
5a	0001	Zienswijze	Indiener stelt dat zowel de plaatselijke bevolking, de lokale politiek, als de provincie zich in meerderheid tegen een gaswinning in Opeinde heeft uitgesproken. Als deze meningen worden

			genegeerd, zal dat ernstige gevolgen hebben voor het toch al ernstig geschonden vertrouwen in het landelijke bestuur.
		Antwoord	<p>De minister hecht belang aan de meningen en belangen in de regio. De minister dient het winningsplan te beoordelen op de gronden zoals genoemd in art. 36 lid 1 van de Mijnbouwwet:</p> <p>a. indien het in het winningsplan aangeduide gebied door Onze Minister niet geschikt wordt geacht voor de in het winningsplan vermelde activiteit om reden van het belang van de veiligheid voor omwonenden of het voorkomen van schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan,</p> <p>b. in het belang van het planmatig gebruik of beheer van delfstoffen, aardwarmte, andere natuurlijke rijkdommen, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater, of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen,</p> <p>c. indien nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan, of</p> <p>d. indien nadelige gevolgen voor de natuur worden veroorzaakt.</p> <p>Uitsluitend die zienswijzen die relevant zijn voor de beoordeling van een winningsplan aan de hand van deze in de Mbw opgenomen gronden, kunnen eventueel leiden tot voorschriften aan het besluit. Genoemde zienswijzen ziet op de mening van de lokale en regionale partijen. Vergunningverlening vindt echter niet plaats op grond van meningen, maar op grond van een wettelijke toets. Deze zienswijze leidt dan ook niet tot het opnemen van een voorschrift in het besluit.</p>
5b	0004	Zienswijze	<p>Indiener stelt dat de wijze waarop door de minister over de betreffende gaswinningsplannen wordt gecommuniceerd verwarrend is. Dit betreft in het bijzonder de naamgeving van de projecten en het gebruikte kaartmateriaal. Het gaswinningsproject heet Opeinde, suggererend dat het hier gaswinning betreft rond het dorpje Opeinde. Bestudering van de stukken leert dat het gasveld voor een belangrijk deel onder de stad Drachten liggen en dat zich boven de gasvelden vele duizenden woningen bevinden. Het zou communicatief beter zijn en van meer begrip voor de burger getuigen om het woord 'Drachten' in de communicatie te gebruiken. Het kaartmateriaal zoals dat onder meer in de huis-aan-huisbladen van Smallingerland is opgenomen, is van een dusdanig slechte kwaliteit dat zelfs de naam 'Drachten' niet leesbaar is. Het mag duidelijk zijn dat daarmee de helderheid van de boodschap niet wordt bevorderd.</p>
		Antwoord	<p>De minister hanteert de naamgeving van gasvelden zoals deze destijds bij ontdekken zijn benoemd. Gasvelden zijn groter dan de mijnbouwlocatie waar de installatie staat om het gas te produceren. Hierdoor kan het voorkomen dat de naamgeving van een gasveld niet overeenkomt met de topografische ligging van de gelijknamige plaatsen. Dit is de reden dat de minister kaartmateriaal in de kennisgeving heeft opgenomen om de ligging van de voorkomens aan te duiden. Bovendien noemt de minister dat het gasveld is gelegen in de gemeente Smallingerland. Mogelijk was door de afdrukkwaliteit in huis aan huis bladen niet alle plaatsnamen duidelijk</p>

			leesbaar, toch was de ligging van de gasvelden voldoende duidelijk. Bovendien is de kaart tevens gepubliceerd in de Staatscourant en op www.nlog.nl (waar de gemeente Smallerland in een nieuwsbericht van 30 april 2018 naar verwijst)
5c	0005, 0007, 0008	Zienswijze	Indiener stelt dat Vermilion het niet zo nauw neemt met de Nederlandse wet- en regelgeving. Zo is begin 2017 de gaswinning van een derde nieuwe put bij Langezwaag al gestart zonder toestemming van de minister. Tevens werd begin 2017 een omgevingsvergunning van Vermilion voor winning in het Drentse Wapse door een rechter vernietigd. Vermilion ging door met winning en wilde die zelfs flink opvoeren. In beide gevallen was een dwangsom van het SodM van €1 per m ³ nodig om Vermilion te laten stoppen met produceren. SodM is ook begonnen met een onderzoek of Vermilion zich wel aan de wet heeft gehouden bij de twee andere gasputten bij Langezwaag.
		Antwoord	De (beroeps)procedures waar indiener naar verwijst hebben betrekking op andere winningsplannen en kunnen los gezien worden van het winningsplan Opeinde. SodM is als toezichthouder verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de voorschriften uit het winningsplan en de wet- en regelgeving. De minister merkt met betrekking tot de winning in het Drentse Wapse het volgende op. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 7 maart 2018 (ECLI: NL: RVS:2018:758) geoordeeld dat de Rechtbank Noord-Nederland de omgevingsvergunning van Vermilion voor winning in het Drentse Wapse/Diever ten onrechte heeft vernietigd, en geoordeeld dat de gaswinning van het gasveld Diever doorgang kan vinden. De minister herkent daarom de opmerking dat Vermilion het niet zo nauw neemt met de Nederlandse wet- en regelgeving niet.
5d	0005, 0007, 0008	Zienswijze	Indiener stelt dat extra toezicht door SodM noodzakelijk is. Dit om de belangen van de omwonenden te behartigen, risico's te vermijden en om te controleren of Vermilion zich aan de wet blijft houden.
		Antwoord	SodM is de onafhankelijke toezichthoudende instantie, die toeziet op het naleven van de wet- en regelgeving voor mijnbouw gerelateerde projecten. De toezichthouder oordeelt of er aan alle wettelijke regels en voorschriften wordt voldaan en, indien er niet aan wordt voldaan, of er handhavend opgetreden moet worden. Vergunningverlening en het houden van toezicht zijn strikt gescheiden. Het is aan SodM om te beoordelen op welke wijze zij toezicht houdt.
5e	0005, 0007, 0008	Zienswijze	Indiener stelt dat in ongeveer 30 jaren niemand is geïnformeerd over de omvang van het Opeinde gasveld en over de hoeveelheden gas die hieruit gewonnen zijn. Vermilion, en de minister hebben hierin volgens indiener verzaakt. Door actualisering van een bestaande omgevingsvergunning moet de burger daar blijkbaar zelf achter zien te komen. Een bericht in de Staatscourant en één voorlichtingsavond is gezien mogelijke ingrijpende gevolgen niet meer toereikend. De twee kaarten van het mogelijke winningsgebied Opeinde komen niet overeen en veel informatie is voor

			de gemiddelde Nederlander niet te volgen of niet volledig. Mogelijke schade van de (huidige) winning is helemaal nog niet in beeld gebracht. Zo weten bewoners nu niet dat zij boven een gaswinningsgebied wonen, en dat scheuren in gevels of veranderingen in afwatering (bij zeer zware regenval) het gevolg van gaswinning kunnen zijn. Tevens kan een huis omdat het nu eenmaal boven een gaswinningsgebied staat, aanzienlijk dalen in waarde. Hoe schade afgehandeld gaat worden, dient eveneens duidelijk aangegeven te worden.
		Antwoord	<p>Met de wijziging van de Mijnbouwwet op 1 januari 2017 is een impuls gegeven aan een zorgvuldige en publieksvriendelijke procedure op winningsplannen, zodat burger gedegen, consistent en transparant worden geïnformeerd. Gedurende de procedure heeft de minister zowel de aanvraag als de adviezen gedeeld en is er aandacht besteedt aan het voor een groot publiek begrijpelijk maken van deze teksten. Ook is een nadere toelichting op het winningsplan en het ontwerpbesluit gegeven tijdens de informatiebijeenkomsten op 16 mei 2018 in Drachten tijdens de periode van terinzagelegging van het ontwerpbesluit. De minister betreurt het dat deze inspanningen niet door indiener worden herkend.</p> <p>De minister merkt op dat de ligging van de gasvelden en de hoeveelheden gas die hieruit is gewonnen te raadplegen zijn op www.nlog.nl. De minister realiseert zich dat er ook documenten op www.nlog.nl staan die van technische aard zijn en die voor een breed publiek moeilijk te lezen zijn. Vermilion heeft in het winningsplan een publieksvriendelijke samenvatting opgenomen. De minister heeft in de kennisgeving met behulp van kaartmateriaal de globale ligging van het voorkomen Opeinde aangegeven. De minister benadrukt dat het kaartmateriaal zoals in het winningsplan maatgevend is.</p> <p>Bij de minister zijn er geen schadegevallen bekend als gevolg van bodembewegingen als gevolg van de gaswinning uit het gasveld Opeinde.</p> <p>Voor de schaderegeling verwijst de minister naar het antwoord bij 4b.</p>
		Conclusie	Bovenstaande zienswijzen geven geen aanleiding om het instemmingsbesluit Opeinde te wijzigen.